

**ASELUVANHAKIJAN JA LUVAN HALTIJAN HENKILÖKOHTAISEN SOPIVUUDEN SELVITTÄMINEN
JA SIIHEN LIITTYVÄ TIETOJENVAIHTO (HE 106/2009 VP.)**

Johdanto

Tämä muistio on laadittu eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle sen puheenjohtajan pyynnöstä.

Ampuma-aselain 45 §:n 1 momentin mukaan hankkimislupa voidaan antaa sellaiselle henkilölle, jota terveydentilansa ja käyttäytymisensä perusteella on pidettävä sopivana pitämään hallussa ampuma-aseita. Lupaviranomaisella on epäselvissä tapauksissa tarve saada asiantuntijan arvio siitä, onko luvanhakijalla sellainen psyykkinen sairaus tai mielenterveyden ongelma, jonka vuoksi hän on itselleen tai toisille vaarallinen. Lupaviranomaisella ei ole tarvetta saada tämän yksityiskohtaisempia tietoja luvanhakijan terveydentilasta.

Lupaviranomainen selvittää luvanhakijan henkilökohtaista sopivuutta rekisteritarkistuksin poliisin tietojärjestelmistä. Näistä on saatavissa tietoja esimerkiksi luvanhakijaa koskevista rikosepäilyistä sekä päihteiden käytöstä. Henkilökohtaista sopivuutta selvitetään myös luvanhakijaa haastatteleamalla. Lupahakemus on ampuma-aselain 42 §:n 3 momentin mukaan jätettävä henkilökohtaisesti, paitsi eräissä poikkeustapauksissa. Sopivuutta koskevia tietoja voidaan saada myös muilta viranomaisilta jäljempänä selostetuin tavoin.

Voimassaoleva lainsäädäntö

Luvanhakija:

Lupaviranomainen voi pyytää luvanhakijaa toimittamaan tätä itseään koskevan lääkärintodistuksen. Lainsäädännössä ei ole eksplisiittisesti asetettu luvanhakijalle velvoitetta esittää lääkärintodistusta terveydentilastaan. Lääkärintodistuksen esittämispyyntö perustuu ampuma-aseasetuksen (145/1998) 43 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan lupaviranomainen voi vaatia hakijaa esittämään muitakin luvan antamisen edellytyksiä koskevia selvityksiä. Lupaviranomainen ei voi pyytää suoraan lääkäriltä luvanhaltijaa koskevaa lääkärintodistusta.

Luvanhaltija:

Poliisilain 35 §:n perusteella poliisilla on ajo-oikeuden, ampuma-aseluvan tai muun sellaisen luvan voimassaolon harkitsemiseksi oikeus saada perustellusta pyynnöstä luvanhaltijan terveydentilaan, päihteiden käyttöön tai väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä, jos on syytä epäillä, että luvanhaltija ei enää täytä luvan saannin edellytyksiä. Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta tekee päällystöön kuuluva poliisimies.

Edellä mainitun säännöksen perusteella poliisilla (lupaviranomaisella) on oikeus saada suoraan lääkäriltä luvanhaltijaa koskeva lääkärintodistus. Päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja poliisilla on omissa rekistereissään. Tietoja voi saada muiltakin viranomaisilta, esimerkiksi sosiaaliviranomaiselta. Käytännössä tällaisia pyyntöjä on tehty vähän.

HE 106/2009 vp:

Luvanhakija:

Ehdotetun 45 §:n 1 momentin perusteella hankkimislupa voitaisiin antaa vain luvanhakijalle, joka antaa suostumuksensa siihen, että poliisilla on oikeus saada hänestä sellainen lääketieteellinen arvio, jonka avulla lupaviranomainen voi arvioida hänen sopivuuttaan ampuma-aseen hallussapitoon. Ampuma-aseasetuksen 43 §:n 2 momenttiin perustuva oikeus vaatia luvanhakijaa itseään toimittamaan häntä koskeva lääkärintodistus jäisi voimaan.

Poliisilain 35 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja hyväksynnän saajaksi haettavan henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä luvanhakijan päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja. Poliisilla olisi lisäksi oikeus edellä mainitun henkilön suostumuksella saada tätä koskevia terveystietoja.

Asevelvollisuuslain 97 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että asevelvollisrekisteristä voidaan salassapitovelvollisuuden estämättä antaa välttämättömiä tietoja ampuma-aselain mukaisen luvan hakijan ja haltijan sekä hyväksynnän saajaksi haettavan ja hyväksynnän saaneen henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta. Sotilasviranomainen saa antaa tiedon poliisille myös oma-aloitteisesti, jos sotilasviranomaisen arvion mukaan on perusteltua syytä epäillä, että asevelvollinen on sopimaton pitämään hallussa ampuma-asetta, aseosaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Poliisin on hävitettävä sotilasviranomaisen oma-aloitteisesti luovuttama tieto välittömästi, jos tietoa ei käytetä ampuma-aseissa tarkoitetun luvan tai hyväksynnän peruuttamista koskevaan harkintaan.

Luvanhaltija:

Ehdotetun 114 §:n mukaan lääkärillä ja muulla terveydenhuollon ammattihenkilöllä on perustellusta syystä oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä tehdä poliisille ilmoitus henkilöstä, joka saattaa olla sopimaton pitämään hallussaan ampuma-asetta, aseosaa, patruunoita tai erityisen vaarallisia ammuksia. Ilmoitus tehtäisiin poliisihallituksen viranhaltijalle, joka tarkastaisi, onko henkilöllä ampuma-ase tai muu ampuma-aselain soveltamisalaan kuuluva esine. Jos tällainen olisi, ilmoitus toimitettaisiin edelleen lupaviranomaiselle. Jos ei olisi, ilmoitus hävitettäisiin.

Poliisilain 35 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että poliisilla on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada ampuma-aselain (1/1998) mukaisen luvan haltijan sekä hyväksynnän saaneen henkilön henkilökohtaisen sopivuuden arviointia varten välttämättömiä tietoja asevelvollisen palveluksesta ja palveluskelpoisuudesta sekä luvanhakijan päihteiden käyttöön ja väkivaltaiseen käyttäytymiseen liittyviä tietoja. Poliisilla olisi lisäksi oikeus edellä mainitun henkilön suostumuksella saada tätä koskevia terveystietoja. Jos suostumusta ei annettaisi, lupa tai hyväksyntä voitaisiin ehdotetun 67 §:n 2 momentin 4 kohdan perusteella peruuttaa.

Asevelvollisuuslain muutosta on selvitetty edellä luvanhakijaa koskevassa kohdassa.